

Programma Landelijk Gebied

Publiekssamenvatting Provincie Zeeland

Introductie

De biodiversiteit en de kwaliteit van de natuur en het water staan ook in Zeeland onder druk. En er zijn steeds meer maatregelen nodig om beter om te gaan met de klimaatverandering. De zoetwaterbeschikbaarheid wordt minder en dat heeft ook gevolgen voor de landbouw. Er zijn dringend maatregelen nodig om het tij te keren.

Als Provincie Zeeland werken we hard om de biodiversiteit, de waterkwaliteit en het klimaat te verbeteren en te beschermen, maar ook om de landbouw volhoudbaar te houden en zuinig om te gaan met het zoete water wat er valt. We doen dit op basis van de doelen en richtlijnen

die door de Europese Unie zijn opgesteld. Daarnaast hebben we als Provincie zelf ook ambities en doelen vastgelegd.

Omdat de beschikbare ruimte in het landelijk gebied vaak beperkt is, is er niet voldoende plaats voor alle afzonderlijke opgaven. We moeten op een andere manier werken aan een duurzame oplossing. Door verschillende opgaven in het landelijk gebied te combineren, kunnen we efficiënter omgaan met de ruimte die er is. Dit betekent ook dat oplossingen gecombineerd moeten worden en aan meerdere doelen moeten bijdragen. Deze integrale benadering van de doelen in het landelijk gebied is belangrijk. In het Programma Landelijk Gebied zijn doelen voor natuur, waterkwaliteit, klimaatadaptatie, zoetwaterbeschikbaarheid en volhoudbare landbouw opgenomen die in samenhang worden benaderd.

Doelen

In dit programma bundelen we de belangrijkste doelen voor het landelijk gebied. Hieronder staat een overzicht:

NAAM	PROVINCIAAL DOEL
Waterkwaliteit (KaderRichtlijn Water)	Grond- en oppervlaktewater voldoen aan de doelen KaderRichtlijn Water
Natura 2000 (VHR)	Het bereiken van een gunstige staat van instandhouding, verslechtering uitsluiten en het bevorderen van biodiversiteit
Natuurnetwerk Zeeland	Het realiseren van dit Natuurnetwerk
Bos	Inzet op het realiseren van de doelstelling van de Zeeuwse Bosvisie
Groenblauwe dooradering	Stimuleren en zoeken naar meekoppelkansen
Agrarisch natuurbeheer	Uitbreiding van het areaal agrarisch natuurbeheer in het landelijke gebied
Stikstof	Bijdragen aan de reductie van stikstofemissie en stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden
Klimaatadaptatie	Zeeland in 2050 klimaatrobuust en waterbestendig
Landbouw	Volhoudbare landbouw, passend op de locatie en met een verdienmodel
Zoetwaterbeschikbaarheid	Zeeland in 2050 weerbaar laten zijn tegen zoetwatertekorten

- Waterkwaliteit**

Alle aangewezen wateren in Zeeland moeten schoon genoeg zijn. Dit staat in de Kaderrichtlijn Water. Dit geldt voor grondwater- én oppervlaktewater. Het Rijk, de Provincies en waterschappen werken hier samen aan. In het Regionaal Waterprogramma staat hoe Zeeland dit aanpakt. In dit Programma staan nog meer maatregelen.

- Natura 2000-gebieden**

Deze beschermde natuurgebieden moeten in goede staat blijven. Dit staat in de Europese regels voor vogels en leefgebieden (Vogel- en Habitatrichtlijn). In het provinciale Programma Natuur staan maatregelen om de natuur te beschermen, ook in een zone van drie kilometer rond deze gebieden. In dit Programma staan nog aanvullende maatregelen.

- Natuurnetwerk Zeeland (NNZ)**

Het Natuurnetwerk is een netwerk van Zeeuwse natuurgebieden die met elkaar verbonden zijn. Het tot stand brengen van dit netwerk is verplicht volgens landelijke afspraken (Natuurpact). Het netwerk beschermt en vergroot de natuur in Zeeland.

- Bos**

Zeeland draagt bij aan de landelijke Bossenstrategie. Deze komt voort uit het Klimaatakkoord. De Provincie werkt hiervoor aan meer bos en goed beheer van bestaande bossen.

- Groenblauwe dooradering**

Dit betekent het aanleggen van meer aaneengesloten natuurstroken, houtwallen, sloten en heggen in het landschap. Groenblauwe dooradering helpt bij veel doelen, zoals biodiversiteit, water, klimaat en een mooi en cultuurhistorisch landschap.

- Agrarisch natuurbeheer**

Boeren krijgen een grotere rol in het verbeteren van natuur en landschap. Hoe we dat in Zeeland willen gaan doen staat in het Ambitiedocument Agrarisch Natuurbeheer.

- Stikstof**

Het verminderen van stikstof is een landelijke taak van het Rijk. Toch betekent dit niet automatisch dat de stikstof in Natura 2000-gebieden in Zeeland genoeg daalt. We blijven als Provincie werken aan het verminderen van stikstof. Dit doen we om de natuur te verbeteren en ruimte te creëren voor vergunningverlening.

- Klimaatadaptatie**

Zeeland moet zich aanpassen aan het veranderende klimaat, zoals droogte en hevige regen. Dit staat in de Zeeuwse Klimaatadaptatiestrategie (KasZ). Het doel is om in 2050 klimaatbestendig te zijn.

Maatregelen

Om aan de doelen te werken hebben we maatregelen nodig. De Provincie Zeeland kijkt samen met andere overheden, maatschappelijke partijen en alle sectoren naar wat nodig is. De maatregelen die nodig zijn voor het landelijk gebied leggen we vast in het Programma Landelijk Gebied. De lijst met maatregelen is niet volledig. Het Programma is een eerste stap.

We hebben deze maatregelen onderverdeeld in thema's. Dat doen we omdat dit Programma integraal is: onderwerpen horen bij elkaar en hebben invloed op elkaar. Door in thema's te werken, zien we beter kansen om zaken te combineren. Veel doelen komen daarom in meerdere thema's terug.

- **Volhoudbare landbouw**

De landbouw blijft belangrijk in Zeeland, maar moet duurzamer worden en in balans met de omgeving zijn. Zo draagt ze ook bij aan natuur en landschap. Een duurzame landbouw ontstaat door goed bodem- en waterbeheer, biodiversiteit en het gebruik van kennis en innovatie. In het Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied staat hoe landbouw sterker kan worden met aandacht voor bodem, water, natuur en innovatie. Dit Uitvoeringsprogramma is opgenomen in het Programma Landelijk Gebied.

- **Zoetwaterbeschikbaarheid**

Zeeland werkt aan voldoende beschikbaarheid van zoet water door te kijken hoe we slimmer om kunnen gaan met het water dat er is, én dat valt.

Deze doelen samen zorgen ervoor dat Zeeland veilig, leefbaar en toekomstbestendig blijft voor mens, natuur en landbouw.

Er zijn natuurlijk meer doelen in het landelijk gebied zoals energievoorzieningen, woningbouw, recreatie, defensie enzovoort. Die doelen zijn nu niet meegenomen, maar het Programma wordt in de komende jaren steeds verder aangevuld met ook die doelen. Op den duur hebben we dan een Programma voor het landelijk gebied waarin alle doelen samen komen.

Groen herstelt

De natuur gaat achteruit in Europa, ook in Nederland en Zeeland. Er zijn minder planten en dieren, en water en bodem zijn vaak vervuild. Dat is een probleem, want gezonde natuur is belangrijk voor schoon water, frisse lucht, voedsel en een fijne leefomgeving. Natuur beschermt ons ook tegen klimaatverandering, zoals droogte en overstromingen. Daarom werkt Zeeland aan herstel van de natuur.

Bij het thema 'Groen herstelt' horen maatregelen die bijdragen aan de doelen natuur, stikstof, water, klimaatadaptatie, zoetwaterbeschikbaarheid en volhoudbare landbouw. Een van de maatregelen is het stimuleren van groenblauwe dooradering.

Groenblauwe dooradering betekent dat groen (zoals bomenrijen, heggen en bosjes) en blauw (zoals sloten, beekjes en kanalen) met elkaar worden verbonden in een netwerk en geen losse eilandjes meer vormen. Groenblauwe dooradering draagt bij aan alle doelen in dit Programma.

Vanuit agrarisch natuurbeheer worden maatregelen genomen op landbouwgrond die bijdragen aan de biodiversiteit. Denk daarbij bijvoorbeeld aan bloemrijke akkerranden.

Binnen 'Groen herstelt' zijn ook maatregelen opgenomen die in de stikstofopgave een bijdrage vragen uit andere sectoren, zoals industrie, recreatie en mobiliteit.

Elke druppel telt dubbel

Het thema 'Elke druppel telt dubbel' richt zich op de kwaliteit van water en de zoetwaterbeschikbaarheid. Maatregelen in dit thema raken de doelen natuur, stikstof, volhoudbare landbouw, klimaatadaptatie en water.

De Kaderrichtlijn Water is een Europese wet die zegt dat water schoon en gezond moet zijn. Dat geldt voor oppervlaktewater (rivieren, kanalen en meren) en grondwater. Om de doelen uit deze wet te halen, moeten de bestaande maatregelen uit het Regionaal Waterprogramma worden uitgevoerd. Maar dat is niet genoeg. Er zijn extra maatregelen nodig, die verder worden uitgewerkt en onderdeel zijn van dit Programma.

In Zeeland is een tekort aan zoet water, vooral in droge periodes. Dat komt o.a. omdat Zeeland weinig verbindingen heeft met grote zoete rivieren, we afhankelijk zijn van regenwater, door de klimaatverandering de droogte toeneemt en het zoute water steeds verder het land in komt door zeespiegelstijging. Zoet water is belangrijk voor zowel landbouw, natuur, industrie en recreatie. Daarom werkt Zeeland aan oplossingen via het Zeeuws Deltaplan Zoet Water. Ook is er een programma speciaal voor zoet water voor de landbouw. Doel is dat Zeeland in 2050 beter bestand is tegen droogte en waterschaarste. Hiervoor moeten we slimmer omgaan met zoet water. Een voorbeeld van slim omgaan met wat er valt aan zoet water is dit water opvangen in een zoetwaterbassin. Slimmer omgaan met zoet water draagt bij aan alle doelen in dit Programma.

Van grond tot gewas

Het thema 'Van Grond tot Gewas' gaat over volhoudbare landbouw en alles wat daarbij hoort. Bij dit thema horen maatregelen die een bijdrage leveren aan de stikstofopgave, aan korte ketens en kringlooplandbouw.

Het opbrengen van mest op een akker heeft een effect op de stikstofuitstoot naar de lucht en ook naar het water. De maatregelen gaan over het verbeteren van de toediening van mest, maar ook aanpassingen in teelten. Ook aanpassingen in stallen kunnen zorgen voor minder stikstofuitstoot.

Korte ketens gaat over de voedselketen. Hoe komt het voedsel zo efficiënt mogelijk van de boer naar de consument? En hoe kunnen we het verdienmodel van de hele keten verbeteren?

Bij kringlooplandbouw gebruiken boeren grondstoffen zo slim mogelijk, zodat er weinig afval ontstaat en werken ze samen. Dit is goed voor de bodem en voor de planten die erop groeien. Een gezonde bodem helpt ook bij het vasthouden van water en is beter bestand tegen droogte en zware regen. Daarnaast zorgt kringlooplandbouw voor minder en beter gebruik van mest, waardoor er minder stikstof in de natuur terecht komt. Zo draagt kringlooplandbouw bij aan alle doelen van volhoudbare landbouw.

We gaan in dit Programma uit van een volhoudbare landbouw, dus landbouw die past bij de locatie met een verdienmodel. Met de maatregelen dragen we bij aan de ontwikkelingen die er al zijn.

Meten is weten

Het thema “Meten is weten” is anders dan de andere thema’s, omdat het vooral ondersteunend is. Een voorbeeld hiervan is de maatregel ‘uitbreiding slim real-time meetnetwerk’. Deze maatregel wil het bestaande meetnetwerk in het Grenspark Groot Saeftinghe uitbreiden naar de hele provincie.

Daarbij worden ook nieuwe onderdelen gemeten, zoals stikstof. Dit meetnetwerk geeft informatie over de verhouding tussen zoet en zout water in sloten, kanalen en ander oppervlaktewater. Het laat ook zien hoe schoon of vervuild het water is. Als het netwerk wordt uitgebreid, kan het ook het stikstofgehalte meten.

Door deze metingen krijgen we beter inzicht in de kwaliteit van water en de invloed van stikstof op de natuur. Zo helpt het thema “Meten is weten” bij het beschermen van natuur, water en bij het ontwikkelen van volhoudbare landbouw.

HOE GAAT HET NU VERDER?

Op 21 oktober 2025 hebben Gedeputeerde Staten het ontwerp Programma Landelijk Gebied Provincie Zeeland vastgesteld en besloten om dit ter inzage te leggen. Het Programma is te raadplegen via het Omgevingsloket en overheid.nl. U kunt tot en met 16 december reageren op het Programma door een zienswijze in te dienen. Daarna wordt het Programma aan het begin van 2026 besproken in Provinciale Staten. Zij kunnen dan hun wensen en opmerkingen doorgeven. Na deze fase worden de zienswijzen én de wensen en opmerkingen van Provinciale Staten verwerkt. Uiteindelijk wordt het Programma in het tweede kwartaal van 2026 ter definitieve goedkeuring voorgelegd aan Gedeputeerde Staten.

Met een tussenevaluatie na twee jaar en een volgende versie na vier jaar kunnen ontwikkelingen integraal en samenhangend worden meegenomen.

